

המשבר הלבנוני ולקחו

עמיהוד ישראלי

עתה, לאחר תום "מבצע ארזים" של צה"ל בדרום-לבנון וכניסת יחידות החלוץ של או"ם לשטח, ניתן לסכם את המהלכים הצבאיים וההתרחשויות המדיניות שחלו בעקבותיהם כדלקמן:

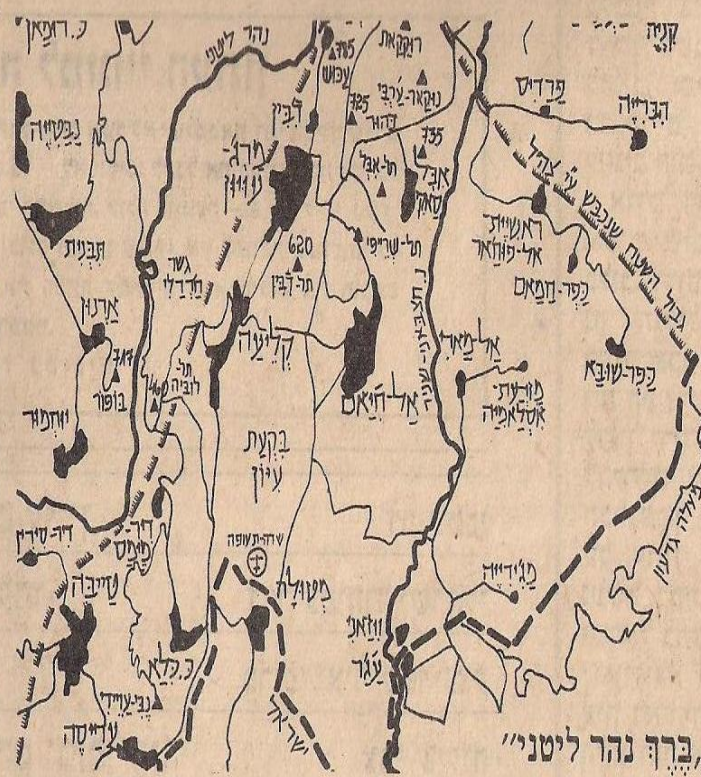
● האסטרטגיה של צה"ל היתה מוטעית והוא הדין במהלכים המיבצעיים.

תוכנית "רצועת הבטחון" בשיעור 5'10 ק"מ מהגבול הבינלאומי, שאמורה היתה להתבסס על כביש הספר של הדרום-הלבנוני, היתה בלתי-רצינית להחריד וחסרת כל סיכוי מלכתחילה לבער את קיני המחבלים מרחב הדרום כולו, או למנוע את המשך הפגזותיהם באש ראקטית וארטילרית על ישובינו בצפון, למן ראש-ההקרה ועד למטולה ולקרית-שמונה. השתלטות צה"ל על כביש הדרום הלבנוני וישוביו היתה צפויה מנקודת מבטם של אירגוני החבל לה, ולא היה כל אלמנט של הפתעה במהלך זה, לא מבחינת היעד ואף לא מבחינת העיתוי. יתרה מזאת, היחידות העיקריות של המחבלים יכלו לסגת באורח מסודר, פחות או יותר, ולנצל את גשרי הליטני הפתוחים. יחידות-מאסף אחרות עסקו במיקוש הכבישים והדרך כים וקיימו לחימת-השהייה במספר גזרות.

אם מטרת המיבצע היתה לבער את מאחזי המחבלים במינימום של אבידות ובמכסימום של הצלחה, כי אז עדיף היה להבקיע ממרחב מטולה כפר כלא מער-

בה, לעבר טייבה ולהמשיך לאורך הכביש המשיק לליטני, בואכה שפך הנהר מצפון לצור. במתכונת זו ניתן היה לפתור במיבצע בזק את כל המרחב של הדרום-לבנון, ובעת ובעונה אחת - להשתלט על גשרי הליטני ולמנוע מעבר תיגבורות של אש"ף, או של הכוח הבין-ערבי, הכליבהתאם לצורה. בכך היתה נמנעת גם הבריחה הגדולה של האוכלוסיה המוסלמית-שיעית מהדרום. הדיקה של בריחה זו עיצבו תדמית שלילית לישראל בסיועם של כלי-התיקשורת העולמיים.

כאן המקום להטעים, כי מידת הסיכון

בטימות אפשרי עם הצבא הסורי ויחידות הכוח הבין-ערבי - היתה היינו הך, הן לפי האסטרטגיה שנינקטה והן לפי המהלך שהוצע על ידינו. היחידות הסוריות והבין-ערביות היו מוצבות וערוכות במרחב צידון-ג'זין-משערה כפר משפי וראשיית אל-וואדי. מרחב זה מצוי בממוצע כ-18°15' ק"מ מצפון לנהר ליטני-קסימיה. אילו נערך מיבצע כיתור-בזק של הדרום הלבנוני במקביל לליטני, לא היה סיפק בידי הכוח הבין-ערבי להתערב, בעוד שהמהלכים ההססניים והאיטיים שנינקטו בפועל העניקו לכוח זה שהות בת 4-5 ימים

לכלכל את מעשיו.

● גם לאחר ההשתלטות האיטית על מרחב הדרום - לא חוסל בסיס-האש של אש"ף ב"ברך-הליטני", קרי במרחב שבין מצודת-בופור ונבטייה. בסיס-אש זה המשיך וימשיך להטריד את ישובי המובלעת הנוצרית בעמק-עיון וכן את ישובינו בצפון-עמק החולה. ההימנעות מטיהור המחבלים בגזרת בופור-נבטייה היא מחדל תיכנוני, פרי שיכולים מוטעים של הדרגה-מדיני הכביר במדינת ישראל. יצוין כי צה"ל פעל בסד של אילוצים מדיניים ותכתיביים מוטעים של הדרגה-מדיני. בתנאים אלה יש לתלות את הקולר בממשלת ישראל שטעתה בשיקוליה בעוד שהביצועים של צה"ל הצליחו למעלה מן המשוער. אולם מכיון שאין להסתפק במדידת הביצוע האופרטיבי גרידא, אלא יש להעריך את התוצאות הגיאו-

פוליטיות במכלול המקיף והרחב ביותר - דומה כי ההססנות המדינית היתה בעוכרי המיבצע כולו, כלמה את תנופת הטיהור, האריכה את משך-הזמן, ואולי אף הגדילה שלא לצורך את שיעורי האבידות.

● התגובה המדינית החותכת של ארה"ב לא נחותה מראש, ולכן גם לא נלקחו בחשבון אלטרנטיבות נגדיות. אליבא דכולנו, בא המהלך האמריקאי במועצת הבטחון במפתיע, והכנסת יחידות או"ם טומנת את זרע-הפורענות לעתיד לבוא. ייתכן והמימשל האמריקאי

היה מגיב באותה צורה, אם כי בוריוות פחותה, בכל מקרה של חציית צה"ל את גבול לבנון. ייתכן והתגובה היתה מתמדת החדשים, שנהרו דרך גשרי הליטני צפון-נה. מכל מקום, היעדר מחשבה ותיכנון מדיני - בולטים בתגובותיה הכפויות, המאולתרות וההססניות של ממשלת ישראל. סוף מעשה במחשבה תחילה: התוויית מדיניות, הצגת ברירות וקביעת יעדים ברורים - לא ניכרו, לאחר מעשה, במהלכה של הממשלה. ארה"ב הודרזה והוציאה במהירות את המיכלול הלבנוני כקלף-מיקוח ישראלי לפני בואו של בגין לושינגטון, ואף העמידה את ישראל בפני "פתרון-מוגמר" באיצטלא של או"ם. "הפתרון" של יחידות או"ם - מפוקפק ביותר מבחינת האינטרסים הבטחוניים של ישראל, וקל וחומר - כשהמדובר ב"פרטנר" נוסח אש"ף, שאיננו צד למו"מ צבאי או מדיני.

מה ניתן, איפוא, לעשות במצב הנוזל והדרמטי הנוכחי?

ראשית, כוחות גדולים של או"ם לא ייכנסו למרחב אלא אם כן יובטחו השקט והשלווה והפסקת-האש תתקבל ע"י כל אירגוני החבלה הלכה למעשה. עניין זה נתון בספקות רבים, ואין להניח שאש"ף יימנע מהפגזות על ישובי עמק-החולה הצפוני ממעוזיו המצויים צפונית ומערבית ל"ברך-הליטני". שומה עלינו לעמוד על הכנסת יחידות או"ם למרחב שמשני עברי הליטני, ובכלל זה איזור נבטייה-בופור, וכן לרצועת החוף שבין ראשדייה, צור ושפך הליטני. יחידות

האו"ם חייבות להתמקם בכל מחנות הפליטים שבגזרות צור. שנית, נסיגת צה"ל חייבת להיות מותנה בנסיגת הסורים והכוח הבין-ערבי במקביל. לרצועות-הביניים הללו יוכנסו היחידות של צבא לבנון, שישתף פעולה עם יחידות או"ם.

שלישית, תוגדלנה ותחוקנה המליצי-יות הנוצריות של דרום-לבנון. יש לתגברן ע"י יחידות פלאנגיסטיות שתועברנה מהרה-הלבנון. תוקם מליציה מוסלמית-שיעית מקומית, שתשתף פעולה עם המליציות הנוצריות בדרום. פעילות "הגדר הטובה" תורחב ותועמק. רביעית, הואיל והתהליך המוצע ידרוש זמן ניכר, הרי יש לאבטח את מימושו וביצועו בשטח, ויש להימנע מאילתורים חפוים שיכשילוהו בטרם עת. צה"ל לא נכנס ללבנון על מנת להכשיר את הקרקע לחזרתם של המחבלים.

חמישית, גם לאחר השלמת כל התהליכים יש לאבטח סיוורים משותפים של צה"ל וצבא לבנון בכל המרחב שמדרום לליטני. ממשלת לבנון תתחייב למנוע כל פעילות עויינת משטחה לעבר ישראל, והסיוורים המוצעים יעניקו אמינות ושישניים" להתחייבות זו.

בחווה שלום שייחתם בעתיד עם ממשלת לבנון יש לאפשר ניצול משותף של מי הליטני (731 מיליון מע"ק לשנה) הן להשקאה בלבנון ובישראל והן להפקת כוח חשמלי, בהתאם לקוויה של תוכנית לאודרמילק.